

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

8. märts 2011 *

Kohtuasjas C-240/09,

mille ese on EÜ artikli 234 alusel Najvyšší súd Slovenskej republiky (Slovakkia) 22. juuni 2009. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. juulil 2009, menetluses

Lesoochranárske zoskupenie VLK

versus

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president V. Skouris, kodade esimehed A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts, J.-C. Bonichot (ettekandja), K. Schiemann ja D. Šváby, kohtunikud A. Rosas, R. Silva de Lapuerta, U. Lõhmus, A. Ó Caoimh, M. Safjan ja M. Berger,

* Kohtumenetluse keel: slovaki.

kohtujurist: E. Sharpston,
kohtusekretär: ametnik R. Šereš,

arvestades kirjalikus menetluses ja 4. mai 2010. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- Lesoochranárske zoskupenie VLK, esindaja: *advokátka* I. Rajtáková,
- Slovaki valitsus, esindaja: B. Ricziová,
- Saksamaa valitsus, esindajad: M. Lumma ja B. Klein,
- Kreeka valitsus, esindajad: G. Karipsiadis ja T. Papadopoulou,
- Prantsusmaa valitsus, esindajad: G. de Bergues ja S. Menez,
- Poola valitsus, esindajad: M. Dowgielewicz, D. Krawczyk ja M. Nowacki,

- Soome valitsus, esindajad: J. Heliskoski ja M. Pere,

- Rootsi valitsus, esindaja: A. Falk,

- Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: L. Seeboruth ja J. Stratford,

- Euroopa Komisjon, esindajad: P. Oliver ja A. Tokár,

kuulanud 15. juuli 2010. aasta kohtuistungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Käesolev eelotsusetaotlus puudutab keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni, mis on Euroopa Ühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ (ELT L 124, lk 1; edaspidi „Århusi konventsioon”), artikli 9 lõike 3 tõlgendamist.

- 2 See taotlus esitati Slovaki õiguse alusel asutatud assotsiatsiooni Lesoochranárske zoskupenie VLK (edaspidi „zoskupenie”), kelle eesmärk on keskkonnakaitse, ja Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (Slovaki Vabariigi keskkonnaministeerium, edaspidi „Ministerstvo životného prostredia”) vahelise kohtuvaidluse raames seoses assotsiatsiooni taotlusega olla „menetlusosaline” haldusmenetluses, mis puudutab erandite tegemist niisuguse kaitsealuse loomaliigi nagu pruunkaru kaitse, kaitsealadele sisenemise ja nendel aladel kemikaalide kasutamise korrast.

Õiguslik raamistik

Rahvusvaheline õigus

- 3 Ärhusi konventsiooni artikkel 9 sätestab:

„1. Konventsiooniosaline tagab oma õigussüsteemi raames, et igal isikul, kes leiab, et tema artikli 4 kohaselt esitatud teabenõuet on eiratud, [et see on] osaliselt või täielikult ebaseaduslikult rahuldamata jäetud või sellele ebapiisavalt vastatud või seda muul viisil nimetatud artikliga vastuolus käsitletud, on juurdepääs vaidlustamise menetlusele kohtus või seaduse alusel loodud muus sõltumatus ja erapooletus asutuses.

Kui konventsiooniosaline näeb ette, et selline vaidlustamine toimub kohtus, peab ta ühtlasi tagama isikule juurdepääsu seadusega kehtestatud kiirele ja tõhusale, tasuta või odavale menetlusele teabenõude uuesti läbivaatamiseks avaliku võimu organis või muus sõltumatus ja erapooletus asutuses, mis ei ole kohus.

Lõike 1 alusel tehtud lõplik otsus on teavet valdavale avaliku võimu organile täitmiseks kohustuslik. Otsuse põhjendus peab olema kirjalik, vähemalt siis, kui keeldutakse teabe andmisest selle lõike kohaselt.

2. Konventsiooniosaline tagab siseriiklike õigusaktidega, et asjast huvitatud üldsuse esindajal,

a) kellel on põhjendatud huvi või

b) kelle õigust on rikutud, kui see tingimus on ette nähtud konventsiooniosalise haldusmenetluse normidega,

on õigus pöörduda kohtusse või seaduse alusel loodud muu sõltumatu ja erapooletu asutuse poole artikli 6 [kohaldamisalasse kuuluva iga] otsuse, tegevuse või tegevusetuse materiaalse või protsessuaalse õiguspärasuse vaidlustamiseks ning kui siseriiklik õigus seda ette näeb ja ilma, et see piiraks selle artikli lõike 3 kohaldamist, ka konventsiooni muude asjakohaste sätete alusel tehtud otsuse, tegevuse või tegevusetuse materiaalse või protsessuaalse õiguspärasuse vaidlustamiseks.

Mõisted põhjendatud huvi ja õiguse rikkumine määratletakse kooskõlas siseriikliku õiguse ning konventsiooni eesmärgiga tagada konventsiooniga seotud küsimustes asjast huvitatud üldsusele laiaulatuslik juurdepääs õigusemõistmisele. Artikli 2 lõike 5 nõuetele vastava valitsusvälise organisatsiooni huvi loetakse käesoleva artikli punkti a tähenduses põhjendatuks. Nimetatud organisatsioonil eeldatakse olevat õigusi, mida punkti b tähenduses saab rikkuda.

Lõike 2 sätted ei välista võimalust rakendada kaebuse läbivaatamisel kohtueelset menetlust avaliku võimu organis ega mõjuta haldusmenetluse võimaluste ammendamise nõuet enne kohtumenetluse algatamist, kui selline nõue on sätestatud siseriikliku õigusega.

3. Lisaks lõigetes 1 ja 2 nimetatud menetlustele ning ilma et see piiraks lõigetes 1 ja 2 nimetatud menetluste kohaldamist tagab konventsiooniosaline siseriiklike õigusaktide nõuetele vastavale üldsuse esindajale, juhul kui need nõuded on sätestatud, juurdepääsu kohtulikule või haldusmenetlusele, et vaidlustada eraõigusliku isiku või avaliku võimu organi tegevus või tegevusetus, mis on vastuolus siseriiklike keskkonnaõigusnormidega.

[...]” [Tsitaati on parandatud Euroopa Kohtus, kuna konventsiooni eestikeelne tõlge on ekslik.]

4. Århusi konventsiooni artikli 19 lõiked 4 ja 5 näevad ette:

„4. Kui konventsiooniosaliseks saab artiklis 17 nimetatud organisatsioon, mille ükski liikmesriik ei ole konventsiooniosaline, kehtivad tema kohta kõik konventsioonist tulenevad kohustused. Kui vähemalt üks organisatsiooni liikmesriik on konventsiooniosaline, otsustavad organisatsioon ja selle liikmesriigid, kuidas jagada vastutust konventsioonist tulenevate kohustuste täitmisel. Sel juhul ei kohaldata konventsioonist ettenähtud õigusi ühtaegu organisatsioonile ja liikmesriikidele.

5. [Artiklis 17 nimetatud] piirkondliku majandusühenduse organisatsioon teeb vastuvõtmis-, kinnitamis-, ratifitseerimis- või ühinemiskirjas teatavaks oma pädevuse konventsiooniga reguleeritavates valdkondades. Organisatsioon teavitab depositaari ka pädevuse olulisest muutumisest.” [Tsitaati on täpsustatud Euroopa Kohtus.]

Liidu õigus

- 5 Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102; edaspidi „elupaikade direktiiv”) artikli 12 lõige 1 sätestab:

„Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levilal, keelates:

- a) kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;
- b) nende liikide tahtliku häirimise, eelkõige nende paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal;
- c) munade tahtliku hävitamise või loodusest võtmise;
- d) paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise.”

6 Elupaikade direktiivi artikli 16 lõige 1 sätestab:

„Kui muud rahuldavat alternatiivset lahendust ei ole ja erand ei kahjusta kõnealuste liikide populatsioonide soodsa kaitsetaseme säilitamist nende looduslikul levilal, võivad liikmesriigid teha artiklite 12, 13 ja 14 ning artikli 15 punktide a ja b sätetest erandi:

- a) loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmiseks ja looduslike elupaikade säilitamiseks;
- b) eriti oluliste saagi-, karja-, metsa-, kalamajandus-, veemajanduskahjude ja muud liiki omandiga seotud kahjude ärahoidmiseks;
- c) rahva tervise ja elanikkonna ohutuse huvides või muude üldiste huvide seisukohast eriti mõjuvatel põhjustel, sealhulgas sotsiaalsed ja majanduslikud põhjused ning kasu, mida keskkond saab erandite andmisest;
- d) kasvatustöök ja nende liikide teaduslikuks uurimiseks, taastamiseks ja taasasustamiseks ning selle jaoks vajalikuks paljundamiseks, sealhulgas taimede kunstlikuks paljundamiseks;

- e) range järelevalve all valikuliselt ja piiratud ulatuses IV lisas loetletud liikide teatavate isendite võtmise või pidamise lubamiseks pädevate siseriiklike asutuste määratletud kogustes.”
- 7 Elupaikade direktiivi IV lisas, mis käsitleb ühenduse tähtsusega taime- ja loomaliike, mis vajavad ranget kaitset, on nimetatud muu hulgas liik „*Ursus arctos*”.
- 8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2003. aasta direktiivi 2003/4/EÜ keskkonnateabele avaliku juurdepääsu ja nõukogu direktiivi 90/313/EMÜ kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 41, lk 26; ELT eriväljaanne 15/07, lk 375) põhjendus 5 on sõnastatud järgmiselt:
- „25. juunil 1998 kirjutas Euroopa Ühendus alla ÜRO Euroopa Majandusorganisatsiooni keskkonnateabele juurdepääsu, keskkonnaasjade üle otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioonile („Århusi konventsioon”). Pidades silmas Euroopa Ühenduse konventsiooniga ühinemist, peavad ühenduse õigusaktide sätted olema sellega kooskõlas.”
- 9 Direktiivi 2003/4 artikliga 6 rakendatakse Århusi konventsioon artikli 9 lõige 1 ja võetakse see üle peaaegu sõna-sõnalt.

- 10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. mai 2003. aasta direktiivi 2003/35/EÜ, milles sätestatakse üldsuse kaasamine teatavate keskkonnaga seotud kavade ja programmide koostamisse ning muudetakse nõukogu direktiive 85/337/EMÜ ja 96/61/EÜ seoses üldsuse kaasamisega ning õiguskaitse kättesaadavusega (ELT L 156, lk 17; ELT eriväljaanne 15/07, lk 466), põhjendused 5, 9 ja 11 on sõnastatud järgmiselt:

„(5) 25. juunil 1998 kirjutas Euroopa Ühendus alla ÜRO Euroopa Majandusorganisatsiooni keskkonnateabele juurdepääsu, keskkonnaasjade üle otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsioonile („Århusi konventsioon“). Ühenduse õigusaktid tuleb viia vastavusse kõnealuse konventsiooniga, et ühendus saaks selle ratifitseerida.

[...]

(9) Århusi konventsiooni artikli 9 lõigetes 2 ja 4 sätestatakse juurdepääs kohtu- ja muudele menetlustele, et vaidlustada otsuste, seaduste või puuduste sisulist ja protseduurilist seaduslikkust seoses konventsiooni artikli 6 kohase üldsuse kaasamisega.

[...]

(11) Nõukogu 27. juuni 1985. aasta direktiivi 85/337/EMÜ (teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta) [EÜT L 175, lk 40; ELT eriväljaanne 15/01, lk 248] ja nõukogu 24. septembri 1996. aasta direktiivi 96/61/EÜ (saastuse kompleksse vältimise ja kontrolli kohta) [EÜT L 257, lk 26; ELT

eriväljaanne 15/03, lk 80] tuleks muuta, et tagada nende täielik vastavus Århusi konventsiooni sätetega, eriti selle artikliga 6 ja artikli 9 lõigetega 2 ja 4.”

- 11 Direktiivi 2003/35 artikli 3 punktiga 7 ja artikli 4 punktiga 4 lisatakse vastavalt direktiivi 85/337 artikkel 10a ja direktiivi 96/61 artikkel 15a, et rakendada Århusi konventsiooni artikli 9 lõige 2, mille need sätted võtavad üle peaaegu sõna-sõnalt.
- 12 Otsuse 2005/370 põhjendustes 4–7 on märgitud:

„(4) Århusi konventsiooni tingimuste kohaselt peab piirkondliku majandusintegratsiooni organisatsioon teatama oma ratifitseerimis-, vastuvõtmis-, heakskiitmis- või ühinemiskirjas oma pädevuse ulatuse konventsiooniga reguleeritavates küsimustes.

(5) Vastavalt asutamislepingule, eriti selle artikli 175 lõikele 1, on ühenduse ja tema liikmesriikide pädevuses sõlmida rahvusvahelisi lepinguid ja rakendada nendest tulenevaid kohustusi, mis aitavad kaasa asutamislepingu artikli 174 [lõike 1] eesmärkide taotlemisele.

(6) Ühendus ja enamik selle liikmesriike kirjutasid Århusi konventsioonile alla 1998. aastal ja on seitsaadik teinud jõupingutusi konventsiooni heakskiitmiseks. Seni viiakse asjakohased ühenduse õigusaktid konventsiooniga kooskõlla.

- (7) Århusi konventsiooni eesmärk, nagu see on sätestatud selle artiklis 1, on kooskõlas asutamislepingu artiklis 174 loetletud ühenduse keskkonnapoliitika eesmärkidega, mille kohaselt ühendus, mis jagab pädevust oma liikmesriikidega, on juba vastu võtnud ulatusliku õigusaktide kogumi, mis areneb ja aitab kaasa konventsiooni eesmärgi saavutamisele mitte ainult ühenduse enda institutsioonide, vaid ka liikmesriikide riigiasutuste tegevuse kaudu. [Tsitaati on täpsustatud Euroopa Kohtus.]

- 13 Otsuse 2005/370 artikkel 1 sätestab:

„Ühendus kiidab heaks ÜRO Euroopa Majandusorganisatsiooni keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni („Århusi konventsioon”).“

- 14 Vastavalt Århusi konventsiooni artikli 19 lõikele 5 koostatud pädevusdeklaratsioonis, mis on lisatud otsusele 2005/370, märkis Euroopa Ühendus muu hulgas, „et kehtivad õigusaktid ei hõlma täielikult konventsiooni artikli 9 lõikest 3 tulenevate kohustuste rakendamist, sest need on seotud haldus- või kohtumenetlustega, mis käsitlevad üksikisikute ja konventsiooni artikli 2 lõike 2 punktiga d hõlmatud muude kui Euroopa Ühenduse institutsioonide ametiasutuste tegevust või tegevusetust, ning et järelikult on ühenduse liikmesriigid vastutavad nende kohustuste täitmise eest ajal, mil Euroopa Ühendus konventsiooni heaks kiidab, ja on vastutavad kuni ühendus, teostades Euroopa Ühenduse asutamislepingust tulenevaid volitusi, võtab nimetatud kohustuste rakendamiseks vastu ühenduse sätted”.

- 15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. septembri 2006. aasta määruse (EÜ) nr 1367/2006 keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise Århusi konventsiooni sätete kohaldamise kohta ühenduse institutsioonide ja organite suhtes (ELT L 264, lk 13) artiklite 10–12 eesmärk on tagada valitsusväliste organisatsioonide õigus pöörduda liidu institutsioonide ja organite haldusaktide või tegevusetuse peale kohtusse vastavalt Århusi konventsiooni artikli 9 lõikele 3.

Slovaki õigus

- 16 Põhikohtuasjas kohalduva loodus- ja maastikukaitse seaduse (zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny) (muudetud) artikli 82 lõike 3 kohaselt käsitatakse juriidilisest isikust assotsiatsiooni selle sätte tähenduses haldusmenetluses „menetlusosalisena”, kui tema tegevuse eesmärk on juba vähemalt ühe aasta jooksul olnud looduse ja maastiku kaitse ning kui ta avaldab selles artiklis ette nähtud tähtaja jooksul kirjalikult soovi kõnealusel menetluses osaleda. „Menetlusosalise” staatus annab talle õiguse saada teavitatud kõigist looduse ja maastiku kaitset puudutavatest menetlustest.
- 17 Vastavalt haldusmenetluse seadustiku (Správny poriadok) artikli 15*bis* lõikele 2 on „menetlusosalisel” õigus saada teavitatud haldusmenetluse algatamisest, tutvuda haldusmenetluse poolte esitatud dokumentidega, osaleda istungitel ja kohapealsetel kontrollidel ning esitada tõendusmaterjale ja muid materjale, mille alusel otsus vastu võetakse.

- 18 Tsiviilmenetluse seadustiku (Občiansky súdny poriadok) artikli 250 lõike 2 kohaselt on kaebaja füüsiline või juriidiline isik, kes väidab, et tema õigusi haldusmenetluse osalisena on haldusorgani mõne otsuse või toiminguga rikutud. Kaebuse võib esitada ka füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole haldusmenetluses osalenud, kuigi tal oleks olnud õigus selles menetluses osaleda.
- 19 Tsiviilmenetluse seadustiku artikli 250 (m) lõike 3 kohaselt on menetlusosalised need, kes olid menetlusosalised haldusmenetluses ja see haldusorgan, kelle otsus vaidlustatakse.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

- 20 Zoskupenie teatati mitmest haldusmenetlusest, mis olid algatatud erinevate jahimeeste ühenduste või muude isikute ettepanekul seoses erandite tegemisega niisuguse kaitsealuse loomaliigi nagu pruunkaru kaitse, kaitsealadele sisenemise ja nendel aladel kemikaalide kasutamise korrast.
- 21 Zoskupenie esitas Ministerstvo životného prostredia taotluse, et teda tunnustaks menetlusosalisena haldusmenetluses, mis puudutab nende erandite tegemist või lubade andmist ja viitas sellega seoses Århusi konventsioonile. Ministerstvo životného prostredia jättis rahuldamata nii selle taotluse kui ka selle peale hiljem esitatud vaide.

22 Seejärel esitas zoskupenie nende kahe otsuse peale kohtusse kaebuse, milles ta väitis eelkõige, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõikel 3 on vahetu õigusmõju.

23 Neil asjaoludel otsustas Najvyšší súd Slovenskej republiky menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

- „1. Kas Århusi 25. juuni 1998. aasta konventsiooni artikli 9 ja eelkõige selle lõike 3 puhul on võimalik tunnustada rahvusvaheliste lepingutele omast vahetult kohaldatavust (*self-executing effect*), kui arvestada selle rahvusvahelise konventsiooni eesmärki, mis teeb kaebeõiguse tavapärasest käsitusest erandi, andes ka üldsusele või asjast puudutatud üldsusele õiguse olla menetlusosaline, kuigi Euroopa Liit ei ole vaatamata sellele, et ta ühines nimetatud rahvusvahelise konventsiooniga 17. veebruaril 2005, tänaseni võtnud ühenduse meetmeid selle konventsiooni rakendamiseks?
2. Kas Århusi konventsiooni artikli 9 ja eelkõige selle lõike 3 puhul, mis käesolevaks ajaks on ühenduse õigusesse üle võetud, on võimalik tunnustada ühenduse õiguse vahetult kohaldatavust või vahetut õigusmõju Euroopa Kohtu praktika tähenduses?
3. Kas juhul, kui vastus esimesele või teisele küsimusele on jaatav, on Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3, arvestades nimetatud rahvusvahelise konventsiooni peamist eesmärki, võimalik tõlgendada nii, et „avaliku võimu organi tegevusena” tuleb käsitada ka otsuse vastuvõtmist, mis tähendab, et üldsuse õigus

kohtumenetluses osaleda hõlmab ka õigust vaidlustada avaliku võimu organi otsus, mille ebaseaduslikkus väljendub keskkonnamõjus?”

- ²⁴ Euroopa Kohtu presidendi 23. oktoobri 2009. aasta määrusega jäeti rahuldamata eelotsusetaotluse esitanud kohtu taotlus kohaldada käesolevas kohtuasjas kodukorra artikli 104a esimese lõigu alusel kiirendatud menetlust.

Eelotsuse küsimused

Vastuvõetavus

- ²⁵ Poola ja Ühendkuningriigi valitsus kinnitavad, et küsimused ei ole vastuvõetavad osas, milles need puudutavad Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 sätteid, ning on vastuvõetamatud veel ka seetõttu, et palutud liidu õiguse tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega.
- ²⁶ Sellele argumentatsioonile vastamiseks piisab, kui tõdeda, et esitatud küsimused puudutavad vaid Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3, mitte muid selle artikli sätteid.

- 27 Neil tingimustel ei pea Euroopa Kohus võtma seisukohta esitatud küsimuste osalise vastuvõetamatuse kohta sellest lähtudes, et need puudutavad muid sätteid kui Århusi konventsiooni artikli 9 lõige 3.

Esimene ja teine küsimus

- 28 Nende kahe küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas isikutel – eelkõige keskkonnakaitseassotsiatsioonidel, kui nad soovivad vaidlustada otsuse, millega tehakse erand niisugusest keskkonnakaitsekorrast, nagu on „elupaikade” direktiiviga kehtestatud selle direktiivi IV lisas nimetatud liikidele – on liidu õiguse alusel kaebeõigus, arvestades eriti Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 sätteid vahetu õigusmõju kohta, mille kohta ta küsib.
- 29 Esmalt tuleb meenutada, et EÜ artikli 300 lõike 7 kohaselt on „[k]äesolevas artiklis kehtestatud tingimustel sõlmitud lepingud [...] ühenduse institutsioonidele ja liikmesriikidele siduvad”.
- 30 Ühendus kirjutas Århusi konventsioonile alla ja kiitis selle seejärel heaks otsusega 2005/370. Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt järeldub sellest, et nimetatud konventsiooni sätted on alates sellest hetkest ühenduse õiguskorra lahutamatu osa (vt analoogia alusel eelkõige 10. jaanuari 2006. aasta otsus kohtuasjas C-344/04: IATA ja ELFAA, EKL 2006, lk I-403, punkt 36, ja 30. mai 2006. aasta otsus kohtuasjas C-459/03: komisjon vs. Iirimaa, EKL 2006, lk I-4635, punkt 82). Selle õiguskorra raames on Euroopa Kohus pädev vastama nimetatud lepingu tõlgendamist puudutavatele eelotsuse küsimustele (vt eelkõige 30. aprilli 1974. aasta otsus kohtuasjas 181/73:

Haegeman, EKL 1974, lk 449, punktid 4–6, ja 30. septembri 1987. aasta otsus kohtuasjas 12/86: Demirel, EKL 1987, lk 3719, punkt 7).

- 31 Kuna ühendus ja selle liikmesriigid ühinesid konventsiooniga jagatud pädevuse alusel, järeldub sellest, et see on Euroopa Kohus, kellele asi on antud lahendamiseks EÜ asutamislepingu sätete, nimelt EÜ artikli 234 alusel, kes on pädev piiritlema liidu kanda olevaid kohustusi, ja kohustusi, mis on vaid liikmesriikide pädevuses, ning tõlgendama Århusi konventsiooni sätteid (vt analoogia alusel 14. detsembri 2000. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-300/98 ja C-392/98: Dior jt, EKL 2000, lk I-11307, punkt 33, ja 11. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-431/05: Merck Genéricos - Produtos Farmacêuticos, EKL 2007, lk I-7001, punkt 33).
- 32 Edasi tuleb kindlaks teha, kas liit on Århusi konventsiooni artikli 9 lõikega 3 hõlmatud valdkonnas oma pädevust teostanud ja sellest sättest tulenevate kohustuste täitmiseks õigusnorme vastu võtnud. Juhul kui see nii ei ole, jäävad Århusi konventsiooni artikli 9 lõikest 3 tulenevad kohustused endiselt liikmesriikide siseriikliku õiguse kohaldamisalasse. Sellisel juhul peavad liikmesriikide kohtud siseriikliku õiguse alusel kindlaks tegema, kas isikud võivad vahetult tugineda seda valdkonda puudutava rahvusvahelise lepingu normidele või kas need kohtud peavad neid kohaldama omal algatusel. Sel juhul ei kohusta ega välista liidu õigus seda, et liikmesriigi õigus tunnus- tab isikute õigust tugineda sellele normile vahetult või paneb kohtule kohustuse seda omal algatusel kohaldada (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsused: Dior jt, punkt 48, ja Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos, punkt 34).
- 33 Kui aga tuvastatakse, et liit on oma pädevust teostanud ja võtnud Århusi konventsiooni artikli 9 lõikega 3 hõlmatud valdkonnas vastu õigusnorme, siis on kohaldatav liidu õigus ja Euroopa Kohtu ülesanne on kindlaks teha, kas kõnealuse rahvusvahelise lepingu normil on vahetu õigusmõju.

- 34 Seega tuleb uurida, kas selles konkreetses valdkonnas, kuhu kuulub Århusi konventsiooni artikli 9 lõige 3, on liit oma pädevust teostanud ja võtnud vastu õigusnorme sellest sättest tulenevate kohustuste täitmiseks (vt analoogia alusel eespool viidatud kohtuotsus Merck Genéricos – Produtos Farmacêuticos, punkt 39).
- 35 Sellega seoses tuleb kõigepealt märkida, et EÜ artikli 175 alusel, koosmõjus EÜ artikliga 174, on liidul keskkonnavaldkonnas otsene välispädevus (vt eespool viidatud kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa, punktid 94 ja 95).
- 36 Peale selle on Euroopa Kohus leidnud, et konkreetne küsimus, mis ei ole veel liidu õigusaktide ese, kuulub liidu õiguse valdkonna sellest hetkest alates, kui see küsimus on reguleeritud liidu ja selle liikmesriikide poolt sõlmitud lepingutega ning see puudutab valdkonda, mis on liidu õigusega laias ulatuses kaetud (vt analoogia alusel 7. oktoobri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-239/03: komisjon vs. Prantsusmaa, EKL 2004, lk I-9325, punktid 29–31).
- 37 Käesoleval juhul puudutab põhikohtuasja vaidlus küsimust, kas keskkonnakaitseassotsiatsioon võib olla „menetlusosaline” haldusmenetluses, mis käsitleb eelkõige erandite tegemist niisuguse kaitsealuse loomaliigi nagu pruunkaru kaitse korrast. See loomaliik on nimetatud „elupaikade” direktiivi IV lisa punktis a, mistõttu on ta selle direktiivi artikli 12 alusel allutatud range kaitse süsteemile, millest võib erandeid teha vaid sama direktiivi artiklis 16 ette nähtud tingimustel.
- 38 Sellest tulenevalt jääb põhikohtuasja vaidlus liidu õiguse kohaldamisalasse.

- 39 On tõsi, et vastavalt Århusi konventsiooni artikli 19 lõikele 5 koostatud pädevusdeklaratsioonis, mis on lisatud otsusele 2005/370, märkis Euroopa Ühendus muu hulgas, „et kehtivad õigusaktid ei hõlma täielikult konventsiooni artikli 9 lõikest 3 tulenevate kohustuste rakendamist, sest need on seotud haldus- või kohtumenetlustega, mis käsitlevad üksikisikute ja konventsiooni artikli 2 lõike 2 punktiga d hõlmatud muude kui Euroopa Ühenduse institutsioonide ametiasutuste tegevust või tegevusetust, ning et järelikult on ühenduse liikmesriigid vastutavad nende kohustuste täitmise eest ajal, mil Euroopa Ühendus konventsiooni heaks kiidab, ja on vastutavad kuni ühendus, teostades Euroopa Ühenduse asutamislepingust tulenevaid volitusi, võtab nimetatud kohustuste rakendamiseks vastu ühenduse sätted”.
- 40 Sellest ei saa siiski järeldada, et põhikohtuasi ei kuulu liidu õiguse kohaldamisalasse, sest nagu sai meenutatud käesoleva kohtuotsuse punktis 36, kuulub konkreetne küsimus, mis ei ole veel liidu õigusaktide ese, liidu õiguse valdkonda sellest hetkest alates, kui see küsimus on reguleeritud liidu ja selle liikmesriikide poolt sõlmitud lepingutega ning see puudutab valdkonda, mis on liidu õigusega laias ulatuses kaetud.
- 41 Selles osas ei oma tähtsust asjaolu, et määrus nr 1367/2006, mille ese on Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 rakendamine, puudutab vaid liidu institutsioone ning et seda ei saa siseriiklike haldus- või kohtumenetluste seisukohalt vaadelda kui nimetatud konventsiooni artikli 9 lõikest 3 tulenevate kohustuste täitmist reguleerivate sätete vastuvõtmist liidu poolt.
- 42 Kui normi saab kohaldada nii siseriikliku kui ka liidu õiguse reguleerimisalasse jäävates olukordades, siis on liidul kindel huvi, et sõltumata sellest, millistel tingimustel seda normi kohaldatakse, tõlgendatakse seda ühetaoliselt, et tulevikus ära hoida üksteisest erinevaid tõlgendusi (vt eelkõige 17. juuli 1997. aasta otsus kohtuasjas

C-130/95: Giloy, EKL 1997, lk I-4291, punkt 28, ja 16. juuni 1998. aasta otsus kohtuasjas C-53/96: Hermès, EKL 1998, lk I-3603, punkt 32).

- 43 Sellest tuleneb, et Euroopa Kohus on pädev tõlgendama Århusi konventsiooni artikli 9 lõiget 3 ja eriti otsustama selle üle, kas sellel sättel on vahetu õigusmõju.
- 44 Seda arvestades tuleb liidu ja kolmandate riikide vahel sõlmitud lepingu sätet pidada vahetut õigusmõju omavaks, kui sätte sõnastust ning lepingu eesmärki ja olemust arvestades sisaldab see selget ja täpset kohustust, mille täitmine või tagajärgede tekkimine ei eelda hilisema akti vastuvõtmist (vt eelkõige 12. aprilli 2005. aasta otsus kohtuasjas C-265/03: Simutenkov, EKL 2005, lk I-2579, punkt 21, ja 13. detsembri 2007. aasta otsus kohtuasjas C-372/06: Asda Stores, EKL 2007, lk I-11223, punkt 82).
- 45 Tuleb tõdeda, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõige 3 ei sisalda ühtegi selget ega täpset kohustust, mis võiks isikute olukorda vahetult reguleerida. Kuna vaid „siseriiklike õigusaktide nõuetele vastaval üldsuse esindajal” on nimetatud artikli 9 lõikes 3 ette nähtud õigused, siis eeldab see sätte selle rakendamiseks või selle mõju avaldamiseks hilisema õigusakti vastuvõtmist.
- 46 Siiski tuleb märkida, et kuigi nende sätete sõnastus on üldine, on nende eesmärk võimaldada tagada keskkonna tõhus kaitse.

- 47 Vastavat valdkonda reguleerivate liidu õigusnormide puudumisel tuleb iga liikmesriigi siseriiklikus õiguskorras kehtestada menetlusnormid selliste õiguskaitsevahendite osas, mille eesmärk on tagada nende õiguste kaitse, mis tulenevad isikutele liidu õigusest, käesoleval juhul „elupaikade” direktiivist, kusjuures liikmesriigid vastutavad selle eest, et nende õiguste tegelik kaitse oleks igal üksikjuhtumil tagatud (vt eelkõige 15. aprilli 2008. aasta otsus kohtuasjas C-268/06: Impact, EKL 2008, lk I-2483, punktid 44 ja 45).
- 48 Sellega seoses, nagu tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, ei tohi menetlusnormid, mis on kehtestatud nende kohtuasjade läbivaatamiseks, mille eesmärk on tagada isikutele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitse, olla ebasoodsamad kui samalaadsete siseriiklike hagide puhul (võrdväarsuse põhimõte) ja need ei tohi muuta liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamist praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks (tõhususe põhimõte) (vt eespool viidatud kohtuotsus Impact, punkt 46 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 49 Seega ei ole mõeldav anda Århusi konventsiooni artikli 9 lõikele 3 – ilma liidu keskkonnaõiguse tõhusat kaitset ohtu seadmata – niisugune tõlgendus, mis muudaks liidu õiguskorraga antud õiguste kasutamise praktiliselt võimatuks või ülemäära raskeks.
- 50 Sellest järeldub, et kui vaidlus puudutab liidu õigusega ja eelkõige „elupaikade” direktiividega kaitstud liike, siis peab siseriiklik kohus liidu keskkonnaõigusega hõlmatud valdkondade tõhusa kohtuliku kaitse tagamiseks andma siseriiklikule õigusele niisuguse tõlgenduse, mis on võimalikult suurel määral kooskõlas Århusi konventsiooni artikli 9 lõikes 3 ette nähtud eesmärkidega.

- 51 Siseriiklikud kohtud peavad tõlgendama siseriiklikku menetlusõigust, milles sätestatakse tingimused haldus- või kohtuliku kaebuse esitamiseks, niipalju kui võimalik kooskõlas nii Århusi konventsiooni artikli 9 lõike 3 eesmärkidega kui ka nende õiguste tõhusa kohtuliku kaitse eesmärkidega, mis on liidu õigusega antud selleks, et võimaldada niisugusel keskkonnakaitseorganisatsioonil nagu zoskupenie vaidlustada haldusmenetluses tehtud otsus, mis võib olla vastuolus liidu keskkonnaõigusega (vt selle kohta 13. märtsi 2007. aasta otsus kohtuasjas C-432/05: Unibet, EKL 2007, lk I-2271, punkt 44, ja eespool viidatud kohtuotsus Impact, punkt 54).
- 52 Neil tingimustel tuleb esimesele ja teisele esitatud küsimusele vastata, et Århusi konventsiooni artikli 9 lõikel 3 puudub liidu õiguses vahetu õigusmõju. Siseriiklik kohus peab siiski tõlgendama siseriiklikku menetlusõigust, milles sätestatakse tingimused haldus- või kohtuliku kaebuse esitamiseks, niipalju kui võimalik kooskõlas nii selle konventsiooni artikli 9 lõike 3 eesmärkidega kui ka nende õiguste tõhusa kohtuliku kaitse eesmärkidega, mis on liidu õigusega antud selleks, et võimaldada niisugusel keskkonnakaitseorganisatsioonil nagu zoskupenie vaidlustada haldusmenetluses tehtud otsus, mis võib olla vastuolus liidu keskkonnaõigusega.

Kolmas küsimus

- 53 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esimesele ja teisele küsimusele antud vastust arvestades ei ole kolmandale küsimusele eraldi vaja vastata.

Kohtukulud

- 54 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Keskkonnainfo kättesaadavuse ja keskkonnaasjade otsustamises üldsuse osalemise ning neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni, mis on Euroopa Ühenduse nimel heaks kiidetud nõukogu 17. veebruari 2005. aasta otsusega 2005/370/EÜ, artikli 9 lõikel 3 puudub liidu õiguses vahetu õigusmõju. Siseriiklik kohus peab siiski tõlgendama siseriiklikku menetlusõigust, milles sätestatakse tingimused haldus- või kohtuliku kaebuse esitamiseks, niipalju kui võimalik kooskõlas nii selle konventsiooni artikli 9 lõike 3 eesmärkidega kui ka nende õiguste tõhusa kohtuliku kaitse eesmärkidega, mis on liidu õigusega antud selleks, et võimaldada niisugusel keskkonnakaitseorganisatsioonil nagu Lesoochranárske zoskupenie VLK vaidlustada haldusmenetluses tehtud otsus, mis võib olla vastuolus liidu keskkonnaõigusega.

Allkirjad